

KODUMAISELT RAHVUSVAHELINE FILMIFESTIVAL

6. Sleepwalkers' tudengifilmide festival

KATRIN RAJASAARE

27. novembrist 2. detsembrini toimus Tallinnas Sõpruse kinos järjekordne rahvusvaheline tudengifilmide festival, mille võistlusprogrammis osales 58 tööd. Esimest korda avati filmipidu Eesti oma tudengifilmidega, võistleva pääses neist koguni kaheksa.

Eesti filmitudengitest ja tudengifilmidest on meedias ühtelugu juttu olnud. Praeguste Tallinna Ülikooli filmi ja video õppetooli lõpetajate esimesed katsetused jõudsid avalikkuse ette 2004. aasta juunis, mil „Eesti noore kinopõlvkonna“ egiidi all esitleti Sõpruse kinos nelja filmi ja autorit: **Tanel Toomi**

„2.68“, Margus Paju „Teispool vihma“, Kaupo Kruusiaugu „Sünnipäev“ ja Anu Auna „Liivakellade parandaja“. Pisut vähem kui aasta pärast pühitseti Sõpruses juba omamoodi tudengifilmide ülevaateprogrammi. Manifesti ürituste sarja raames jõudsid siis suurele ekraanile nii kinoklassikaks kujunenud **Arvo Iho** kursuse tudengite tööd 1990. aastate algusest (sh **Marko Raadi** „Õine navigatsioon“ ja **Rainer Sarneti** „Libarebased ja kooljad“) kui ka praeguste režissöörihakatiste viimane projekt – stuudiofilmid sarjast „**Ground Zero**“ (st alguspunkt oli ümmargune 0 – ei raha, vahendeid, etteantud keskkonda ega lugusid, ainult tühi stuudio ja võimalus/kohustus luua kõik algusest peale

„Meister“.
Eesti, 2005.
Režissöör
Kaupo
Kruusiauk.

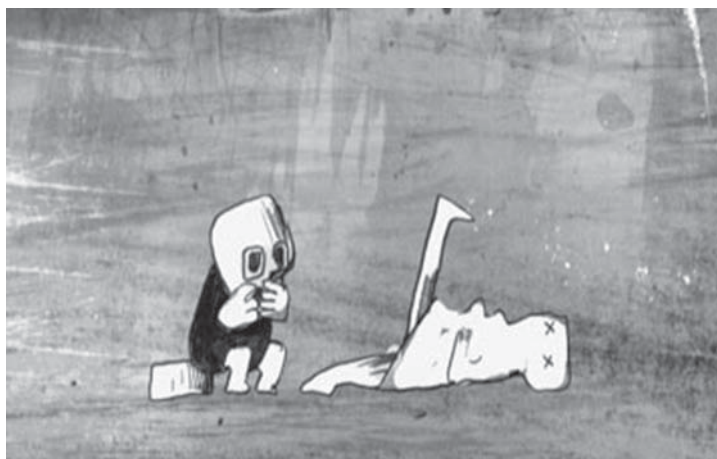

„Ninanokkija Apelsin“.
Eesti, 2005.
Režissöör
Birgit Demidova.

ise). Just „Ground Zero“ sõelus terad sõkaldest ning sestpeale on mitmed filmistuudiod hakanud tudengite lühifilmide produtseerimises aktiivsemalt kaasa lööma.

Ehkki Sleepwalkersi võistlusprogrammi saab esitada kuni 45-minutisi anima-, dokumentaal- ja lühimängufilme, mis valminud viimase kahe aasta jooksul, linastusid festivalil ka päris verivärsked filmid, nende hulgas kaheksa avalikku esilinastust. **Lauri Laasiku** ja **Moonika Siimetsa** debüütfilmid „Ainult nali“ ja „Deus ex machina“ osalesid väljaspool võistlusprogrammi, samuti Heilika Võsu üheminutine dokumentaal „Missing My Europe“.

Traditsioonilist ja eestlaslikult kobavat dramaturgiat esindasid Tallinna Ülikooli filmi ja video õppetooli tudengite **Priit Pääsukese**, **Kristin Kalamehe**, **Kaupo Kruusiaugu** ja **Rasmus Merivoo** võistlustööd, neist viimase „**Mis värvi on armastus?**“ oli ilmselgelt kõige vaikumakam, ent liiga palju *trash*-kino traditsioonidest mõjutatud vimkafilm [eeskujusid maksab otsida näiteks ulmeõudukatest „**Tapjatomatite rünnak**“ (1978) või „**Ma otsin mootorrattavampiiri**“ (1990)]. Kui olematu eelarve filmitehniliste traagelniitidena nii selgelt välja ei paistaks, ei andestaks filmikriitikud ilmselt ka osatäitjate metoodiliselt klišeeliku näitlemisstiili – praegu sobib see vor-

„Viimane minut“.
Eesti, 2005.
Režissöör
Elisabeth Salmin.

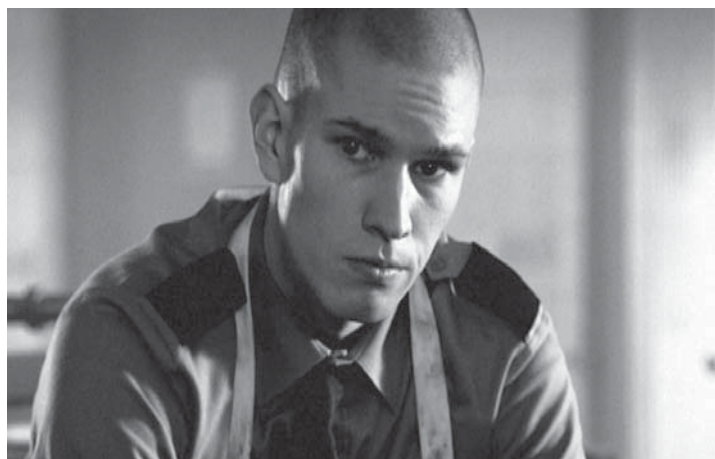
„Nagu ikka“.
Eesti, 2005.
Režissöör
Ekke Vasli.

miga kokku. **Kristin Kalamehe** maanteedraama „**Sattusid hoogu, Hugo?**“ oli liiga õpikureeglite järgi lavastatud ettevõtmine, mille suhteliselt sujuva dramaturgia rikkus põhjalikult ära asjaarmatajalik kaameratöö. **Priit Pääsukese** etteantud teemaga diplomitöö „**Sagedused**“ trügis teemaväljale, millega autoril ilmselt kuigi sügavat sidet ei ole – lugu ei tundunud usutav, dialoogid olid paljusõnalised, kippusid filmivahenditega edasi antavat ette ütleva, ning näitlejad tundsid end kaamera ees ebamugavalt. Peamiselt oli rõhku pööratud kaadri kompositsioonile – korralik käsitöö.

Möödunud kevadel Tšehhimaal FAMU filmikoolis end täiendamas käinud **Kaupo Kruusiaugu** diplomifilm „**Meister**“ oli sammu võrra läbimõeldum ja terviklikum kui kursusekaaslaste tööd. Õnnestunud on näitlejate valik ning ehkki osatäitjatel on kaamera ees režissöörist sõltumatult üsna vaba voli, püsitakse etteantud karakterite raames. Ka ajastu retoorika on kaadris täiesti olemas ning lõpuks ometi hakkab kohalikus tudengifilmis kaadri steriilsus taanduma. Harjutamist vajab ehk koostöö projektsioonimeeskonnaga, et ükskord ka filmi tiitritejärgset lõpukaadrit katkestamatult lõpuni saaks vaadata.

„Hall ala“.
Soome, 2004.
Režissöör
Miika Soini.

„O.M.V.K.“.
Eesti, 2005.
Režissöör
Kristin Raup.

Võistlusprogrammi avas hoopiski sama õppetooli 2. kursuse režiitudengi **Birgit Demidova** lühimängufilm „**Ninanokkija Apelsin**“. See on animatsioonitehnikaid osavalt integreeriv eksperimentaalfilm, mille lihtsa ja vaimuka idee taga peitub kindel maailmatunnetus või vähemasti soov üht tunnetust visualiseerida. Just pidurdamatu mängulisus ja selged filosoofilised pidepunktid iseloomustavad ka Birgiti kursusekaaslase **Ekke Vasli** võistlustööd „**Nagu ikka**“, mida festivali žürii ka ära märkis. Teadlikult on püütud distantseeruda konventsionaalsest filmikeelest ning karmi juhendajakäe asemel pee-

geldub filmidest teatav üleolek ja ninanips, mõistagi amatöörlussugemetega.

Ehsat energiat pakkus ka festivalil parima animafilmi auhinnaga pärjatud Eesti Kunstiakadeemia tudengi **Elisabeth Salmini** joonisfilm „**Viimane minut**“, mis esilinastus mõni päev enne Sleepwalkersit, animafestivali **Animated Dreams** avaseansil. EKAs graafikat ja stsenograafiat õppinud Elisabeth on saanud lühiajaliselt õpetust ka kõigi Eesti noorte joonisfilmitegijate mekas Turu Kunstiakadeemias, kuhu Priit Pärn 1990. aastate algul omanäolise koolkonna tekitas. Ka Elisabethi loomingu on pärnalik joon täiesti olemas,

„Vaudeville“.
USA – Korea,
2005.
Režissöör
Chansoo Kim.

„Suvepilved“.
Rootsi, 2004.
Režissöör
Axel Danielson.

õnneks ka krutskid ja veidrused ning jooksev lugu, millest lihtsurelik teatava pingutusega aru peaks saama.

Ka parima dokumentaalfilmi auhind läks sel aastal Eesti filmitudengile. Õigupoolest vaidles žürii päris tuliselt mulluste võitjate, Venemaa rahvusliku filmikooli VGIKi tudengite **Antoine Cattini** ja **Pavel Kostomarovi** Tšetšeenia-ainelise „Rahuliku elu“ (*Mirnaja žizn*, 2004) ja Tallinna Ülikooli filmi ja video õppetooli operaatoritöö tudengi **Kristin Rauapi** klassikalise lastekodudoki „O.M.V.K.“ miinuste ja plusside üle. Auhind tunnustas Kristini tundlikku kaameratööd ja empaatiat oma tegelaste suhtes, sellal

kui „Rahuliku elu“ autoritele omistati liigset planeeritust ja kindla peale minekut. Mullu võitis Vene – Šveitsi noor kinotandem auhinna just oskuse eest oma karakterid „vabaks lasta“.

Parima mängufilmi kategoorias on võistlus teadagi tihe ning erand polnud ka tänavune aasta. Helsingi Kunsti- ja Disainiülikooli filmitudengi **Miika Soini** stiliseeritud „Hall ala“ (*Harmaa alue*, 2004) oli järjekordne näide tugevast tiimitööst nagu mullune *grand prix'* saanud „Perkelegi“ (2004, rež **Arto Tuohimaa**). Miika Soini lööb nüüd kaasa rootsi isepäise režissööri **Roy Anderssoni** stuudios ning õigupoolest on nende

„Kord majja“.
Soome, 2004.
Režissöör
Maija Hirvonen.

kahe looja pildikeelel üsna palju ühist. Kõigist kontrastidest vabastatud hallis keskkonnas tegutsevad võidufilmis elu poolt veel siledaks nühhkimata nurkade-ga karakterid, kes peavad valima tulevi-ku musta või valge poole – ainult os-kusliku lavastusega on võimalik hallist must ja valge eraldada.

Festivali peaauphind läks seekord Rootsi, Göteborgi ülikooli filmikooli. **Axel Danielsoni** *grand prix'* pälvinud võistlusfilm „**Suvepilved**” (*Sommarlek*, 2004) eristus teistest selgelt nii filmikee-le kui lavastajaoskuse poolest, ehkki loo peategelasteks olid lapsed – tõeline väljakutse ka kogenud lavastajatele. Lastevahelise vägivalda teemat on siin käsitletud delikaatselt ja mõjuvalt, kõige üllatavamalt mõjus aga autori võime lõ-petada lugu positiivsetes värvingutes. Vastupidiselt „Hallile alale” on „Suve-pilved” n-ö ühe-mehe-*show*, nii produt-sendi kui ka operaatorina tegutsenud režissööri nägemus on selgelt prevalee-riv ning ka filmitehniliselt pole tehtud ühtki järeleandmist. Jääb vaid üle kahet-seda, et katkes ilus traditsioon linastada Sleepwalkersi võidufilm Pimedate Ööde filmifestivali avatseremoonial, nagu see seni kombeks on olnud.

Lisaks peaauphindadele anti festivalil välja ka kolm eriauhinda. Neist üks läks juba mainitud **Ekke Vasli** eksperimen-taalfilmile „**Nagu ikka**” julguse eest oma teed käia. Pärjatud sai ka Austraalia päritolu režissööri **Jack Rathi** Saksa-maal Konrad Wolfi Filmi- ja Televisioo-nikoolis tehtud lühimängufilm „**Olli**”, mille muidu suhteliselt konventsionaalne kulgemine päädis ootamatu ja tõeli-selt kujundliku puändiga. Korea – USA koostööfilm, **Chansoo Kimi** animat-sioon „**Vaudeville**” sai eripreemia teist-laadse filmiuniversumi loomise eest. Sel aastal tegi otsused neljaliikmeline rah-vusvaheline žürii, esimeheks tunnusta-tud Eesti nukufilmiautor **Mait Laas**. Žüriisse kuulusid veel produtsent **Nina**

Lyng Taanist, dokumentalist **Peter Ke-rekes** Slovakkias ning eelmise aasta või-dufilmi produtsent **Anu Lyra** Soomest.

Teadagi linastuvad Sleepwalkersil võistlusfilmide kõrval ka vanade meist-rite noorpõlvetoed (sedakorda Hispaa-niast), mõne eduka filmikooli ülevaate-programm (Baden-Württembergi Filmi-akadeemia), tuntud lühifilmifestivali võidufilmid (Uppsala rahvusvaheline lühifilmifestival) ning eelmise aasta või-dutööd. Toimus ka filmikool, kus räägiti filmiajaloost ja -kriitikast (**Ronald Ber-gan**, FIPRESCI asepresident), katastroo-firežiist (**Peeter Simm**, **Artur Talvik**, **Rein Kotov**), operaatoritööst (**Thomas Mauch**), kaastootmisest (**Renate Rogi-nas**, Eurimages) ning dramaturgiast (**James Ragan**, Lõuna-Kalifornia Üli-kool). Põhirõhk oli sel aastal siiski Eesti tudengifilmil, mida näitab ka auhinda-de rohkus.